

CAPÍTOL I¹

L'Emma Woodhouse, bonica, intel·ligent i rica, amb una llar confortable i un temperament alegre, semblava aplegar algunes de les millors benediccions de l'existència, i havia viscut gairebé vint-i-un anys al món amb ben poques coses que l'angoixessin o la irritessin.

Era la més jove de les dues filles d'un pare extremament afectuos i indulgent, i, arran del matrimoni de la seva germana, havia estat la mestressa de la casa paterna des de molt aviat. Feia massa temps que la seva mare era morta perquè ella no tingués res més que un record vague de les seves carícies, i la difunta havia estat suplantada per una institutriu, una dona excel·lent, l'afecte de la qual havia estat poc inferior al d'una mare.

Setze anys havia viscut amb la família Woodhouse la senyoreta Taylor, menys com a institutriu que com a amiga, i s'estimava molt totes dues filles, però sobretot l'Emma. Entre *elles* hi havia la intimitat de dues germanes. Fins i tot abans que la senyoreta Taylor deixés de tenir el títol nominal d'institutriu, la suavitat del seu caràcter amb prou feines li havia permès imposar cap restricció; i ara que l'ombra de l'autoritat feia molt de temps que s'havia esvaït, l'una i l'altra havien viscut juntes com dues amigues molt unides, i l'Emma fent exactament el que li plaïa: tenia en gran consideració el judici de la senyoreta Taylor, però es guiava principalment pel seu.

Els veritables mals de la situació de l'Emma eren el fet de poder fer un xic massa el que volia i la predisposició a pensar un xic massa bé de si mateixa: aquests eren els inconvenients que po-

saven en perill els seus múltiples gaudis. Però l'amenaça passava tan desapercebuda, aleshores, que ella no els considerava de cap manera una cosa digna de lamentar.

Va arribar la tristesa —una tristesa lleu—, però no va prendre en absolut la forma d'un sentiment desagradable: la senyoreta Taylor es va casar. Fou la pèrdua de la senyoreta Taylor el que li causà el primer dolor. El dia del casament d'aquesta estimada amiga va ser el primer que l'Emma va seure i es va deixar endur per pensaments lúgubres de certa durada. Acabades les noces, quan els convidats van haver marxat, ella i el seu pare es van quedar sopant sols, sense l'expectativa d'una tercera persona que els animés la llarga tarda.² El seu pare, com era habitual, es va preparar per dormir una mica després de l'àpat, i ella ja no va haver de fer res més que seure i considerar el que havia perdut.

L'esdeveniment prometia a la seva amiga felicitat en tots els àmbits. El senyor Weston era un home de caràcter irreprotxable, fortuna còmoda, edat apropiada i maneres agradables. A l'Emma li produïa una certa satisfacció pensar amb quina amistat tan generosa i sacrificada havia desitjat i promogut sempre aquella unió; però, així i tot, era una cosa dolorosa. L'absència de la senyoreta Taylor es faria sentir cada hora i cada dia. Va recordar la generositat de l'amiga en el passat, la generositat i l'afecte de setze anys; com li havia ensenyat i havia jugat amb ella des que tenia cinc anys, com s'havia dedicat amb tota l'ànima a entretenir-la en temps de salut, i com havia tingut cura d'ella durant les malalties vàries de la infantesa. Tot allò feia que l'Emma sentís que li devia un agraïment immens; però la relació que havien mantingut durant els últims set anys, l'amistat en igualtat de condicions i sense reserves que havia nascut ben aviat després del casament de la Isabella, quan es van quedar soles l'una amb l'altra, era un record encara més preuat i ple de tendresa. Havia estat una amiga i una

companya de les que costen de trobar: intel·ligent, culta, útil, afable, coneixedora de tots els costums de la família, interessada en tot allò que hi tenia a veure i especialment en ella, en cadascun dels seus plaers i projectes. Una amiga a qui podia comunicar cada pensament així que se li acudia, algú que l'estimava de tal manera que mai no seria capaç de veure-li cap defecte.

¿Com podria suportar aquell canvi? Era cert que la seva amiga només se n'anava a mitja milla d'ells; però l'Emma sabia que hi hauria una gran diferència entre una senyora Weston a només mitja milla i una senyoreta Taylor a casa; i, malgrat tots els seus avantatges, personals i domèstics, ara corria un gran risc de patir solitud intel·lectual. S'estimava el seu pare amb tota l'ànima, però no era un company per a ella: no podia sostenir-hi una conversa, fos racional o humorística.

L'inconvenient de la diferència real d'edat entre ells (i el senyor Woodhouse no s'havia casat pas jove) empitjorava a causa de la constitució i dels hàbits del pare. Com que havia estat des de sempre una persona malaltissa, i mai no s'havia dedicat a cap activitat física o mental, el senyor Woodhouse era un home molt més gran per costums que per anys; i encara que tothom se l'estimava per les seves inclinacions amistoses i el seu caràcter afable, no s'hauria pogut distingir en cap circumstància per les seves capacitats.

La seva germana, encara que el matrimoni l'havia allunyada relativament poc, ja que vivia a Londres, a només setze milles, li quedava molt lluny en el dia a dia. A Hartfield s'haurien de passar d'una manera o altra moltes llargues tardes d'octubre i novembre abans que les vacances de Nadal portessin la propera visita de la Isabella, el seu marit i els menuts, que omplirien la casa i retornarien la bona companyia a l'Emma.

Highbury, una vila extensa i populosa que gairebé podia considerar-se una ciutat —i a la qual Hartfield pertanyia realment,

malgrat el nom i els seus jardins separats—, no li oferia ningú que estigués a la seva altura. Els Woodhouse eren la família més important, allà. Tothom els admirava. L'Emma tenia moltes coneixences a Highbury, perquè el seu pare era cortès amb tothom, però no n'hi havia cap que pogués substituir la senyoreta Taylor ni per un matí. Aquell canvi era ben trist, i l'Emma, pensant-hi, només podia sospirar i desitjar coses impossibles, fins que el seu pare es va despertar i li va caldre mostrar-se alegre. L'estat anímic del senyor Woodhouse requeria suport. Era un home nerviós, que es deprimia amb facilitat; s'estimava tothom a qui estava acostumat a veure i odiava haver de separar-se'n. Odiava els canvis de tota mena. El matrimoni, com a font de canvis, sempre era una cosa desagradable; i encara no s'havia resignat al de la seva filla, ni podia parlar d'ella si no era amb compassió —malgrat que havia estat una unió basada totalment en l'afecte—, quan ara se l'obligava a separar-se també de la senyoreta Taylor. Els seus hàbits afectuosament egoistes, i el fet que era incapaç de suposar que l'altra gent podia sentir les coses d'una manera diferent de la seva, l'inclinaven al convenciment que la senyoreta Taylor havia fet quelcom que seria un motiu de tristesa tan gran per a ella mateixa com per a ells, i que hauria estat molt més feliç si hagués passat la resta de la seva vida a Hartfield. L'Emma somreia i xerrava tan alegrement com podia per apartar-lo d'aquells pensaments; però, quan els van portar el te, el senyor Woodhouse no es va poder abstenir de dir les mateixes paraules que havia dit durant el sopar:

—Pobra senyoreta Taylor! Tant de bo tornés a ser aquí. És una llàstima que al senyor Weston se li acudís pensar en ella!

—No puc estar d'acord amb vós, pare; ja sabeu que no puc. El senyor Weston és un home tan afectuós, agradable i excel·lent que es mereix indiscutiblement una bona esposa. I no hauríeu pas volgut que la senyoreta Taylor es quedés a viure amb nosal-

tres per sempre i suportés el meu mal humor, quan podia tenir la seva pròpia llar, ¿oi?

—La seva pròpia llar! Però ¿quin és l'avantatge de tenir la seva pròpia llar? Aquesta és tres vegades més gran. I tu mai no estàs de mal humor, estimada.

—Quantes vegades no anirem a veure'ls i ells ens vindran a veure! Sempre ens estarem visitant! Hem de començar *nosaltres*, hem de fer-los la visita de noces ben aviat.

—Però, estimada, ¿com podria anar tan lluny, jo? Hi ha massa distància fins a Randalls. No podria fer ni tan sols la meitat del camí.

—No, pare, ningú no ha pensat de fer-vos caminar. Hi anirem amb el carruatge, per descomptat.

—El carruatge! Però a en James no li agradarà guarnir els cavalls per a un trajecte tan curt; ¿i on deixarem els pobres animals mentre fem la visita?

—Els deixarem a l'estable del senyor Weston, pare. Ja sabeu que tot això està decidit. Anit ho vam parlar tot amb el senyor Weston. I, pel que fa a en James, podeu estar segur que sempre estarà disposat a anar a Randalls, perquè la seva filla hi fa de serventa. En realitat, dubto que mai ens porti a cap altre lloc. Això va ser obra vostra, pare. Vós vau fer que la Hannah obtingués una col·locació tan bona. Ningú no va pensar en ella fins que la vau esmentar. En James us n'està tan agraït!

—Estic molt content d'haver pensat en ella. Va ser realment una sort, perquè no hauria volgut per res del món que en James se sentís menystingut; i estic segur que ella serà molt bona serventa. És una noia ben educada i ben parlada; en tinc molt bona opinió, d'ella. Cada cop que la veig em fa una reverència i em pregunta com estic d'una manera molt cortesa; i alguna vegada que li has demanat de venir per fer labors, he observat que sem-

pre gira la maneta com cal i mai no dóna cops de porta. Estic segur que serà una serventa excel·lent; i per a la senyoreta Taylor serà molt reconfortant tenir algú a la vora a qui estava acostumada a veure. Sempre que en James visiti la seva filla, ella tindrà notícies de nosaltres. En James li podrà explicar com estem.

L'Emma no va estalviar esforços per sostenir aquests pensaments més alegres, i tenia l'esperança que, amb l'ajut del backgammon, podria aconseguir que el seu pare passés la tarda d'una manera prou agradable i sense que l'ataquessin altres laments que no fossin els seus. Els van preparar la taula de joc, però tot seguit va aparèixer un visitant que la va fer innecessària.

El senyor Knightley, un home assenyat d'uns trenta-set o trenta-vuit anys, no era tan sols un vell amic íntim de la família, sinó que, a més a més, hi estava estretament emparentat, perquè era el germà gran del marit de la Isabella. Vivia a una distància de gairebé una milla de Highbury, els visitava amb freqüència i era sempre benvingut, i aquesta vegada més que de costum, perquè venia de trobar-se amb els seus familiars comuns a Londres. Havia tornat a temps per fer un sopar d'última hora després d'uns quants dies d'absència, i ara havia caminat fins a Hartfield per dir que tots estaven bé, a Brunswick Square.³ Aquella era una bona notícia, i va animar el senyor Woodhouse una estona. El senyor Knightley tenia unes maneres jovials que sempre li feien bé, i les seves moltes preguntes sobre la «pobra Isabella» i la quitxalla van obtenir respostes ben satisfactòries. Quan van haver parlat d'allò, el senyor Woodhouse va observar amb agraïment:

—És molt amable per part vostra, senyor Knightley, que hagueu sortit tan tard per venir-nos a veure. Em temo que deveu haver tingut una caminada espantosa.

—En absolut, senyor. Fa una nit esplèndida, amb clar de lluna; i tan temperada que m'he d'apartar de la vostra gran llar de foc.

—Però deveu haver trobat molt fang i molta humitat. Espero que no us refredeu.

—Fang, senyor! Mireu les meves sabates. No tenen ni una taca.

—Bé, doncs és prou sorprenent, perquè aquí hem tingut molta pluja. Durant mitja hora, mentre esmorzàvem, ha estat plovent d'una manera atroç. Jo volia que ajornessin el casament.

—Per cert, encara no us n'he donat l'enhorabona. Com que era ben conscient de la mena d'alegria que devíeu sentir tots dos, no he tingut pressa per felicitar-vos; però espero que hagi anat raonablement bé. ¿Com us heu comportat, tots plegats? ¿Qui ha plorat més?

—Ah, pobra senyoreta Taylor! És una cosa ben trista.

—Pobres senyor i senyoreta Woodhouse, si voleu; però no puc dir de cap manera «pobra senyoreta Taylor». Usrecio molt, a vós i a l'Emma, però quan es tracta d'una qüestió de dependència o independència!... En tot cas, sempre és millor haver de complaure una sola persona en comptes de dues.

—Sobretot quan *una* de les dues és un ésser tan extravagant i problemàtic! —va dir l'Emma, bromejant—. És això el que tenni al cap, ja ho sé; i és el que diríeu si el meu pare no fos aquí.

—Em sembla que és ben cert, estimada —va dir el senyor Woodhouse, sospirant—. Em temo que de vegades sóc molt extravagant i problemàtic.

—Estimadíssim pare! No podeu pas pensar que parlava de *vós*, o que el senyor Knightley parlava de *vós*. Quina idea tan horrible! Oh, no! Jo em referia exclusivament a mi mateixa. Al senyor Knightley li agrada molt trobar-me defectes..., però de broma... És tot una broma. Sempre ens diem el que ens ve de gust l'un a l'altre.

El senyor Knightley era, certament, una de les poques persones que veia defectes en l'Emma Woodhouse, i l'única persona

que li'n parlava; i, malgrat que això no resultava precisament agradable a la mateixa Emma, ella sabia que encara ho seria menys per al seu pare, motiu pel qual no volia en absolut que ell arribés a sospitar que no tothom la considerava perfecta.

—L'Emma sap que no l'afalago mai —va dir el senyor Knightley—, però no al·ludia a ningú. Abans, la senyoreta Taylor havia de satisfer dues persones; ara només n'haurà de satisfer una. Hi ha de sortir guanyant per força.

—Bé —va dir l'Emma, que ho volia deixar córrer—, volem saber com ha anat el casament, i em complaurà explicar-vos-ho, perquè tots ens hem captivat d'una manera exquisida. Tothom ha estat puntual, tothom s'ha vestit amb els seus millors arreus. No s'ha vist ni una llàgrima, i gairebé cap cara llarga. Oh, no! Sabíem que només ens separaria mitja milla i que ens veuríem de segur cada dia.

—La meva estimada Emma ho suporta tot tan bé —va dir el seu pare—. Tanmateix, senyor Knightley, li sap realment molt greu perdre la pobra senyoreta Taylor, i estic convençut que la trobarà a faltar més del que es pensa.

L'Emma va tombar el cap, dividida entre les llàgrimes i els somriures.

—És impossible que l'Emma no trobi a faltar una companya així —va dir el senyor Knightley—. No ens l'estimaríem tant com ens l'estimem, senyor, si poguéssim suposar-ho. Però l'Emma és conscient de tots els avantatges que el matrimoni aportarà a la senyoreta Taylor; sap que és molt escaient, en el moment de la vida en què es troba la senyoreta Taylor, que es pugui instal·lar en una llar pròpia, i que és molt important per a ella assegurar-se una situació de benestar. Per tant, no es pot permetre sentir tant dolor com alegria. Tots els amics de la senyoreta Taylor han d'estar molt contents de veure-la tan feliçment casada.

—I us heu oblidat d'un motiu d'alegria per a mi —va dir l'Emma—, i un de molt important, i és que jo mateixa vaig arranjar aquesta unió. Hi vaig començar a pensar fa quatre anys; i el fet de veure com ara es consuma i com s'ha demostrat que jo tenia raó, quan tanta gent havia dit que el senyor Weston no es tornaria a casar mai, és un pensament que em consola.

El senyor Knightley la mirava fent que no amb el cap. El seu pare va respondre afectuosament:

—Ah, estimada! Espero que no uneixis ningú més ni facis cap altra predicció, perquè tot el que dius acaba passant. Sisplau, no facis cap més unió.

—Us prometo que no en faré cap per a mi, pare; però per als altres sí que en faré. És el millor entreteniment de tots! I després d'un èxit com aquest!... Tothom deia que el senyor Weston no es casaria mai més. Oh, no, i ara! El senyor Weston, que feia tant de temps que era vidu, que semblava perfectament còmode sense una esposa, ocupat constantment en els seus negocis a la ciutat o entre els seus amics d'aquí, sempre ben rebut arreu on anava, sempre alegre... Al senyor Weston no li calia passar ni una tarda de l'any tot sol, si no ho volia. Oh, no! Era clar que no es tornaria a casar mai, el senyor Weston. Hi havia fins i tot qui parlava d'una promesa feta a la seva esposa just abans que morís, i d'altres deien que el fill i l'oncle no li ho permetien. Es van dir tota mena de ximpleries solemnes sobre l'afer, però jo no me'n vaig creure cap. Des d'aquell dia (fa gairebé quatre anys) que la senyoreta Taylor i jo ens el vam trobar a Broadway Lane —quan, perquè havia començat a ploure, ell va marxar corrents, tot galant, per anar a buscar un parell de paraigües del granger Mitchell—, des de llavors que vaig decidir-me sobre el tema. Des d'aquell moment vaig planejar el matrimoni. I ara que un èxit així m'ha somrigut en aquest cas, estimat pare, no voldreu que deixi d'unir parelles.

—No entenc què vols dir quan parles d'èxit —va dir el senyor Knightley—. L'èxit suposa un esforç. Has passat el temps d'una manera ben decorosa i delicada, si durant els últims quatre anys t'has esforçat a fer que s'esdevingués aquest matrimoni. Un passatemp digne de la ment d'una jove dama! Però si, com em penso, el fet d'arranjar la seva unió, segons les teves paraules, vol dir que la vas planejar, i que et vas dir a tu mateixa en un moment ocios: «Em sembla que seria una cosa fantàstica per a la senyoreta Taylor si el senyor Weston es casés amb ella», i des d'aleshores t'ho repeties de tant en tant, llavors ¿per què parles d'èxit? ¿Quin mèrit tens? ¿De què t'enorgulleixes? L'has encertat per casualitat; i *això* és tot el que es pot dir.

—¿I mai no heu conegut el plaer i la sensació de triomf d'un encert casual? Us compadeixo. Em pensava que éreu més llest, perquè (en podeu estar segur) un encert casual mai no és tan sols una qüestió de sort. Sempre hi ha cert talent. Pel que fa a l'èxit, la desafortunada paraula que he fet servir i amb la qual us baralleu, no crec que sigui tan fora de lloc que me n'apropii una mica. Heu dibuixat dos bells escenaris, però jo crec que n'hi pot haver un tercer, a mig camí entre no fer res i fer-ho tot. Si jo no hagués promogut les visites del senyor Weston a aquesta casa, si no hagués donat tota mena de petits encoratjaments i solucionat tota mena de petits detalls, potser l'afer no hauria arribat enlloc, al capdavall. Em sembla que coneixeu prou bé Hartfield per entendre'm.

—Un home franc i planer, com en Weston, i una dona racional i sense afectacions, com la senyoreta Taylor, poden ocupar-se perfectament de les seves coses tots sols. És més probable que t'hagis perjudicat a tu mateixa, amb la teva interferència, que no pas que els hagi beneficiat a ells.

—L'Emma mai no pensa en si mateixa, si pot fer bé als altres —va intervenir el senyor Woodhouse, que ho havia entès només

a mitges—. Però, estimada, sisplau, no uneixis més parelles; les parelles són ximpleries, i trenquen els cercles familiars d'una manera lamentable.

—Només una altra, pare, només una per al senyor Elton. Pobre senyor Elton! El senyor Elton us agrada, pare. He de buscar-li una esposa. A Highbury no hi ha ningú que se'l mereixi... i ja fa un any que és aquí, i ha arranjat casa seva tan confortablement que seria una llàstima que fos solter durant més temps. Avui, quan unia les mans dels altres dos, semblava realment que desitgés que algú li fes aquell servei tan agradable a ell mateix! Aprecio molt el senyor Elton, i aquesta és l'única manera que tinc de resultar-li útil.

—El senyor Elton és un jove molt ben plantat, és clar, i molt bona persona, i jo el tinc en molta consideració. Però si li vols dedicar atencions, estimada, convida'l a sopar algun dia. Això és una cosa molt millor de fer. Suposo que el senyor Knightley serà tan amable d'acompanyar-lo.

—Serà tot un plaer, senyor, quan vós vulgueu —va dir el senyor Knightley, rient—; i estic totalment d'acord amb vós que és una cosa molt millor de fer. Convida'l a sopar, Emma, i serveix-li els millors plats de peix i pollastre, però deixa que triï ell mateix la seva esposa. Pots estar segura que un home de vint-i-sis o vint-i-set anys és capaç d'espavilar-se tot sol.